

POSTANOWIENIE

Dnia 30 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z powództwa "K." spółki jawnej w P.

przeciwko L. spółce z o.o. w W.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 30 kwietnia 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powódki

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 8 lipca 2020 r., sygn. akt I AGa (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania

**2) nie obciąża powódki kosztami postępowania kasacyjnego
na rzecz pozwanej.**

UZASADNIENIE

Strona powodowa „K.” spółka jawna z siedzibą w K. wniosła o zasądzenie od L. sp. z o.o. w W. kwoty 7.391.664,84 zł. z ustawowymi odsetkami. Na objętą pozwem należność główną składały się następujące kwoty: 4.245.276,17 zł. z tytułu premii rocznej (bonusu rocznego), 369.808,15 zł za "wsparcie działań marketingowych", 103.612,04 zł "za zły serwis dostaw", 623.013,50 zł. z tytułu kosztów "programu szybkich płatności" oraz 2.049.955 zł z tytułu utraconych

korzyści. Wyrokiem z dnia 21 stycznia 2014 r. Sąd Okręgowy w W. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3.541.313,80 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 12 listopada 2010 r., oddalając powództwo w pozostałym zakresie. Wyrokiem z dnia 25 marca 2015 r. Sąd Apelacyjny w [...]. oddalił apelacje obu stron, aprobuując ustalenia faktyczne i oceny prawne. Po rozpoznaniu skargi kasacyjnej wywiezionej przez pozwanego, Sąd Najwyższy, wyrokiem z dnia 8 grudnia 2016 r. oddalił ją w zakresie oddalającym apelację pozwaną w odniesieniu do kwoty 363.098,15 zł. oraz uchylił zaskarżony wyrok w części oddalającej apelację pozwaną w pozostałym zakresie i w tej części przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w [...]. do ponownego rozpoznania. Po ponownym rozpoznaniu sprawy, uwzględniając aktualny zakres apelacji pozwanego, Sąd Apelacyjny w [...]. wyrokiem z dnia 8 lipca 2020 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że oddalił powództwo o zasądzenie kwoty 3.178.215,65 zł. Oddalił także apelację pozwanego w pozostałej części. Strona powodowa wniosła skargę kasacyjną od tego wyroku, opierając wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przyczynie kasacyjnej objętej art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i orzecznictwa oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolą „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

Przedstawione przez skarżącego zagadnienie prawne dotyczy kwestii, czy mieści się w granicach swobody umów (art. 353¹ k.c.) oraz czy jest zgodne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego (art. 5 k.c.), zastrzeganie i pobieranie od dostawcy towarów przez przedsiębiorcę posiadającego silniejszą pozycję rynkową, prowadzącego sieć sklepów wielkopowierzchniowych, opłat niemających charakteru ekwiwalentnego, niestanowiących rabatu obniżającego cenę zakupu towarów lub części marży mimo, że ich wysokość jest zbliżona do wysokości opłaty pobieranych od dostawców towarów przez innych przedsiębiorców, prowadzących podobne sieci sklepów wielkopowierzchniowych. Kolejne zagadnienie prawne dotyczy tego, czy wywiedzenie obowiązku badania wysokości niemających ekwiwalentu opłat, niestanowiących rabatu obniżającego cenę zakupu towarów lub części marży, pobieranych od dostawcy towarów przez przedsiębiorcę posiadającego silniejszą pozycję rynkową, prowadzącego sieć sklepów wielkopowierzchniowych w stosunku do opłat tego typu pobieranych przez innych przedsiębiorców, uniemożliwia osiągnięcie celu wprowadzenia przez ustawodawcę przepisu art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Według skarżącej, Sąd Najwyższy powinien także rozstrzygnąć, czy sąd orzekający może przyjąć, iż dana opłata z tytułu premii rocznej ma charakter rabatu potransakcyjnego, w sytuacji, w której skutkiem jej pobrania po stronie podmiotu pobierającego jest zwiększenie przychodu, a nie zmniejszenie kosztów zakupu towarów, a po stronie zbywcy towarów skutkiem pobrania tej opłaty jest zwiększenie kosztów uzyskania przychodu, a nie zmniejszenie przychodu ze sprzedaży, a także, czy sąd orzekający może przyjąć, że opłata ta stanowi część marży w sytuacji, gdy jest uzyskiwana wskutek obciążenia nią dostawcy towarów, a nie wskutek różnicy pomiędzy ceną zakupu towaru od dostawcy a ceną odsprzedaży dalszemu klientowi.

W orzecznictwie i nauce prawa przyjęty jest pogląd, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy przy okazji rozpoznania skargi kasacyjnej przyczyni się do rozwoju prawa i orzecznictwa oraz

będzie miało znaczenie nie tylko dla tej konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla innych podobnych spraw. Skarżący powinien sformułować to zagadnienie w sposób przyjęty przy przedstawianiu przez sąd powszechny zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy; przedstawić pogłębiony wywód prawny uzasadniający zgłoszone wątpliwości, wykazać zasadność preferowanego sposobu ich rozstrzygnięcia, a także wadliwość rozwiązania przez Sąd drugiej instancji postawionego problemu prawnego w sposób rzutujący na wynik sprawy.

Skarżąca nie uczyniła zadość tym wymaganiom. Na wstępie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 398²⁰ zd. 2 k.p.c., nie można oprzeć skargi kasacyjnej od orzeczenia wydanego po ponownym rozpoznaniu sprawy na podstawach sprzecznych z wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy. Oznacza to, że wykładnią prawa dokonaną w sprawie przez Sąd Najwyższy jest związany nie tylko sąd powszechny, któremu została ona przekazana (art. 398²⁰ zd. 1 k.p.c.), ale także podmiot wnoszący kolejną skargę kasacyjną w sprawie, a w konsekwencji - również Sąd Najwyższy rozpoznający taką skargę. Związanie to dotyczy wykładni prawa, przeprowadzonej w ramach rozpatrywania zarzutów kasacyjnych, a nie wszelkich poglądów prawnych, ocen dotyczących stanu faktycznego lub wskazań co do dalszego postępowania (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2007 r., III CSK 141/07, niepubl., z dnia 6 maja 2009 r., II CSK 668/08, niepubl., z dnia 26 marca 2014 r., V CSK 284/13, OSNC 2015, Nr 3, poz. 37, z dnia 24 kwietnia 2014 r., III CSK 319/13, niepubl., z dnia 7 kwietnia 2016 r., II CSK 230/15, OSNC-ZD 2017, Nr 4, poz. 60 i z dnia 12 września 2018 r., II CSK 658/17, nie publ.).

Sformułowane przez skarżącą we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zagadnienia prawne odnoszą się do art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm., dalej: u.z.n.k.), którego wykładni Sąd Najwyższy dokonał już w wyroku z dnia 8 grudnia 2016 r., I CSK 825/15, OSNC 2017, nr 7-8, poz. 93), rozpoznając poprzednio wniesioną w tej sprawie skargę kasacyjną pozwanego. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy odwołał się do stanowiska zajętego w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2015 r., III CZP 73/15 (OSNC 2016, Nr 12, poz. 135), w której wyjaśniono,

że czynności obejmujące udzielenie rabatu lub upustu oraz przyznanie premii pieniężnej lub nagrody nie są powiązane z żadnym wymiernym świadczeniem dostawcy (sprzedawcy), ale z osiągnięciem oznaczonego poziomu obrotów lub określonej ich wielkości albo wartości sprzedaży w oznaczonym przedziale czasowym, i wpływają na cenę sprzedawanego towaru, w tym także na marżę dostawcy (sprzedawcy). Nie ma zatem w związku z tym podstaw do traktowania tych opłat jako niedozwolonych w świetle art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k. Sąd Najwyższy podzielił w omawianym wyroku pogląd, że pomimo wyłączenia rabatów z katalogu opłat objętych art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k., mogą one być przedmiotem kontroli na gruncie tego uregulowania. Uznał, że w sprawie z powództwa dostawcy towarów przeciwko sprzedawcy tych towarów na rzecz odbiorcy końcowego, sąd może badać, czy rabat, będący elementem obniżenia ceny towaru, jest ukrytą, niedozwoloną opłatą, o jakiej mowa w art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k., jeżeli jego wysokość odbiega na niekorzyść dostawcy towarów od marż pobieranych w innych umowach dotyczących takich samych towarów, a także wtedy, gdy strony nie ustaliły warunków, na jakich sprzedawca dostarczonych towarów był uprawniony do obniżenia ceny.

Rozważając na tym tle przedstawione przez powoda zagadnienia prawne oraz argumentację zawartą w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zmierzającą w istocie do zakwestionowania przedstawionej wyżej wykładni art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k., dokonanej w poprzednim orzeczeniu wydanym przez Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie, nie można zgodzić się ze skarżącą, że istnieje faktyczna, rzeczowa potrzeba kolejnego odniesienia się przez Sąd Najwyższy do wskazanych kwestii prawnych.

Należy także zauważyć, że dwa pierwsze sformułowane przez skarżącą zagadnienia i przedstawiona na ich poparcie argumentacja, są oparte na założeniu, że chodzi o opłaty niemające charakteru cenotwórczego („niestanowiące rabatu obniżającego cenę zakupu towarów lub części marży”). Z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia wynika tymczasem, że Sąd Apelacyjny - odwołując się do wykładni art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k. wynikającej z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2016 r. – uznał, że premie pieniężne posprzedażowe, ustalone w umowie łączącej strony, kształtowały w istocie wysokość marży handlowej pozwanej spółki,

a zasady naliczania premii określone były w umowach łączących strony. Sąd drugiej instancji uznał ponadto, w oparciu o zaaprobowaną opinię biegłego z zakresu ekonomii, że marże pobierane przez pozwaną spółkę od powoda nie odbiegały w sposób istotny od marż stosowanych na rynku. Przedstawione w ramach wniosku o przyjęcie skargi zagadnienia prawne pozostają zatem w oderwaniu od ustaleń faktycznych i ocen prawnych, które legły u podstaw zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego, stąd nie mają znaczenia dla wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej powoda. Skarżący nie wykazał także realnej potrzeby rozstrzygnięcia trzeciego przedstawionego zagadnienia prawnego, kwestionującego co do zasady cenotwórczy charakter obciążających dostawców towarów premii pieniężnych, związanych z osiągnięciem oznaczonego poziomu obrotów lub określonej wielkości albo wartości wolumenu sprzedaży. Argumentacja przedstawiona we wniosku jest niezgodna z przedstawioną wyżej wykładnią art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k. dokonaną w poprzednim wyroku Sądu Najwyższego w niniejszej sprawie. Nie uwzględnia, że kwestia ta jest przedmiotem licznych orzeczeń Sądu Najwyższego (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2015 r., III CZP 73/15, OSNC 2016, Nr 12, poz. 135 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2018 r., I CSK 521/17, niepubl i z dnia 24 maja 2019 r., I CSK 304/18, OSNC-ZD 2020, nr 4, poz. 58 wraz z powołanym w nich orzecnictwem), w których jednolicie przyjmuje się, iż opłaty kwalifikujące się jako rabaty, bonusy, upusty lub premie nie są wyłączone całkowicie z kontroli sądu na gruncie art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k. Jeżeli wysokość marży z uwzględnieniem rabatu istotnie odbiega od marż pobieranych w zbliżonych okolicznościach, gdy marże te są w miarę jednolite, a także gdy przyjęty przez strony mechanizm obniżenia ceny nie określa warunków realizacji rabatu lub pozostawia je jednostronnej decyzji kupującego, możliwe jest ustalenie, że w sposób ukryty dochodzi do obciążenia dostawcy niedozwoloną opłatą w rozumieniu tego przepisu. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika zaś, że kwestie te - zgodnie ze wskazaniami Sądu Najwyższego zawartymi w uzasadnieniu wyroku z dnia 8 grudnia 2016 r. - zostały przez Sąd Apelacyjny zbadany, który jednak w oparciu o opinię biegłego ustalił, że marże pobierane przez pozwaną od powódki nie odbiegały w sposób istotny od stosowanych na rynku, co stało się przyczyną oddalenia powództwa w tym zakresie.

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono w oparciu o zasadę słuszności uwzględniając okoliczności sprawy, w tym charakter roszczenia i sytuację majątkową strony powodowej (art.102 w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c.).

ke